

VITA NOSTRA BREVIS EST...

Agņa Andžāna (19.VIII 1952.-3.III 2024.) piemiņai

LZA kor.loc. A.Andžāns, "Zvaigžņotās Debess" atbildīgais redaktors, saka ievadvārdus gadalaiku izdevuma 50 gadu svinībās 1.okt.2008. LU Mazajā aulā. Foto: S.Livdāne, "ZvD", 60. un pēdējā gadskārta

Populārzinātniskā gadalaiku izdevuma "Zvaigžņotā Debess" redakcijas kolēģijā matemātiķis **Agņis Andžāns** iesaistīts ar 1988./89. gada Ziemas (122) laidienu, par atbildīgā redaktora vietnieku kļuvis kopš 1997. gada Vasaras (156) un "ZvD" redakcijas kolēģijas 26.III 2008. sēdē, kas bija sasaukta gadalaiku izdevuma 200. numura pieņemšanai, tika izlemts LZA kor.loc. LU profesoru *Dr.habil.math.* Agņi Andžānu apstiprināt par "Zvaigžņotās Debess" atbildīgo redaktoru. Pēc iepriekšējā "ZvD" atb.redaktora radioastronoma Artura Balklava aizsaukšanas mūžībā 13.IV 2005. matemātiķa Agņa Andžāna atbildībā sagatavoti 19 numuri – līdz 2010. gada Pavasarim (207) ieskaitot.

Par gadalaiku izdevumu A.Andžāns uzzinājis, mācoties 5. klasē (1964. gadā), kad viņa māte sākusī to viņam abonēt. Toreiz par astronomiju gandrīz neko nav zinājis, savukārt apmēram pēc gada jau gribējis kļūt par astronomu. No tā nekas neiznāca veselības problēmu dēļ. Uz jautājumu, vai "Zvaigžņotā Debess" ir viņu ietekmējusi, A.Andžāns atbild: "Mani – ļoti. Skolas gados tā bija kā patiesības sala melu plūdus masu medijos, vēlāk – lieliskais redkolēģijas kolektīvs, kas mani visus gadus stimulējis ar savu personīgo pieredzi." ("Zvaigžņotajai Debesij" – 50! – 2008, Rudens)

"Zvaigžņotajā Debesī" A.Andžāns kopsummā ir 60 rakstu autors vai līdzautors. Lielākoties tie ir materiāli par Latvijas vai starptautisko matemātikas olimpiāžu norisi, uzdevumiem un to atrisinājumiem. Taču pirmais raksts gadalaiku izdevumā ir sadaļā "Zinātnieks un viņa darbs" par Rīgā dzimušu vienu no spilgtākajām personībām Krievijas astronomu vidū, kura vārds vēlāk dots mazajai planētai (2553) Viļjev (Vas'1984; asteroīds atklāts Krimā 29.III 1979.):

- Mihails Viļjevs (1893.-1919.). – 1973, Rudens (61).

Ir vairāki raksti par Latvijas zinātniekiem:

- Jauna zinātņu doktore Līga Ramāna. – 2004, Vasara (184);
- Visa zinātne ir vienota (*intervija ar prof. R.Freivaldu*). – 2004/05, Ziema (186); (*intervijas nobeigums*). – 2005, Pavasaris (187);
- Cilvēki ir labi! (*saruna ar prof. J.Bārzdīņu*). – 2007/08, Ziema (198);
- *Credo Spatioso Numen in Orbe* (saruna ar *Dr.habil.math.* Aivaru Lorencu). – 2009, Pavasaris (203);
- Labākā cīņa pret tumsu ir – iedegt gaismu (*saruna ar Dr.habil.math. A.Buiķi*). – 2009, Vasara (204).

Daudzos rakstos atspoguļots **augstais matemātiskās izglītības līmenis Latvijas skolās**, ko nodrošināja viņa paša nesavtīgais darbs. Neliels ieskats tajos.

- Baltijas ceļš – arī matemātikā. – 1990, Rudens (129):

Lietuvas 4. komandu matemātikas olimpiādē Viļņā 26.nov.1989., kurā piedalījās arī A.Ambainis no Daugavpils 12.vsk., kaut arī piedalījās Viļņas universitātes I kursa studentu komanda, Latvijas izlases pārkums nerādīja nekādas šaubas. Olimpiādē iegūtie punkti: Latvija –

89, Studenti – 58, Viļņa I – 27 utt. Olimpiādes nobeigumā tika nolemts 1990. gada novembrī Rīgā rīkot 1. matemātikas olimpiādi “Baltijas ceļš”.

- Baltijas ceļš matemātikā turpinās. – 1992, Rudens (137):

Ir beigusies “Latvijas ēra” Vissavienības matemātikas olimpiādēs... Ir beidzies posms, kurā Latvija 11 reizu neoficiālajā komandu vērtējumā bija pirmā (to skaitā īpaši pārlicinoši – trijos pēdējos gados), divreiz otrā un vienreiz trešā. **Mēs aizejam neuzvarēti** [izcēlums mans – ip].

- 7. Starptautiskajā matemātiskās izglītības kongresā [Kvebeka, 17.-23.aug.1992.]. – 1993. Vasara (140):

“Jau par paradumu kļuvis daudzinaīt Latvijas atpalcību “no Eiropas”, “no pasaules”, “no rietumiem” utt. Varu uzņemt atbildību un paziņot – tajos matemātiskās izglītības virzienos, kuros Latvijā tiek veikts nopietns darbs, nav novērojama kvalitatīva atpalcība ne no vienas pasaules valsts. [...] Daudzos gadījumos citu valstu pārstāvji savos referātos par nākotnes uzdevumu izvirzīja to, kas Latvijā jau sen paveikts vai pat jau aizstāts ar attīstītākām darba formām.”

- Un atkal tā ir pie mums! – 1999. Vasara (164):

1998. gada olimpiādē [“Baltijas ceļš”], kas notika Varšavā no 6. līdz 10. novembrim, piedalījās vienpadsmit valstu komandas: Latvija, Igaunija, Sanktpēterburga, Somija, Zviedrija, Norvēģija, Islande, Dānija, Vācija, Polija, Lietuva.

Ar 72 punktiem (no 100 iespējamiem) Latvija 11 komandu konkurencē ierindojās 1. vietā. Tā ir liela jauno matemātiķu dāvana Latvijas Republikai 80 gadu jubilejā!

- Lielie matemātiķu svētki. – 2000. Rudens (169):

Mūsu matemātiķu sabiedrība šogad atzīmē ievērojamu jubileju – jau 50 gadus Latvijā notiek valsts mēroga matemātikas olimpiādes.

- Starptautiskā komandu olimpiāde “*Baltijas ceļš*” matemātikā. – 2001, Pavasaris (171):

2000. gadā olimpiādē, kas notika Norvēģijas galvaspilsētā Oslo, piedalījās desmit valstu komandas: no Latvijas, Igaunijas, Somijas, Zviedrijas, Norvēģijas, Islandes, Dānijas, Vācijas, Polijas, Lietuvas.

Ar 82 punktiem (no 100 iespējamiem) Latvija 10 komandu konkurencē ierindojās otrajā vietā, palaižot garām tikai Polijas izlasi.

- Starptautiskā komandu olimpiāde “*Baltijas ceļš*’2003” matemātikā. – 2004, Vasara (184):

Vārdi “*Baltijas ceļš*” vispirms asociējas ar vairāk nekā miljonu cilvēku, kas 1989. gada 23. augustā, sadevušies rokās dzīvā ķēdē, savienoja Tallinu, Rīgu un Viļņu, paužot mūsu tautu vienotību tieksmē pēc brīvības. Ne visi zina, ka kopš 1990. gada novembra šiem vārdiem ir arī cits saturs – tā sauc starptautiskās komandu sacensības matemātikā, kuras notiek ik gadus un kurās piedalās Baltijas reģiona valstis un Islande.

- Latvijas 34. atklātās matemātikas olimpiādes uzdevumi. – 2007, Rudens (197):

Olimpiāde notika 2007. gada 22. aprīlī; tajā piedalījās ~3000 skolēnu no visiem Latvijas reģioniem. Sacensības rīkoja Latvijas Universitāte; būtisku atbalstu sniedza Rīgas Valsts 1. ģimnāzija, Rīgas 2. vidusskola, N.Draudziņas ģimnāzija, Rīgas 13. vidusskola, Valmieras Valsts ģimnāzija, Zolitūdes ģimnāzija, kā arī ~300 brīvprātīgu palīgu – studenti, skolotāji, bijušie olimpiāžu dalībnieki u.c. matemātikas entuziasti.

- *Vita nostra brevis est...* – 2008, Vasara (200):

“Skatoties mūžīgajās debesīs pāri mums un apzinoties, ka arī mūsu īsās dzīves laikā mēs spējam kaut ko no šīs mūžības aptvert un veidot pasauli saskaņā ar Dieva likumiem, mēs visi kļūstam labāki, gudrāki un drosmīgāki. Paliksim visi kopā tādi arī turpmāk.”

- 49. Starptautiskā matemātikas olimpiāde. – 2008/09, Ziema (202):

Ceļš uz starptautisko matemātikas olimpiādi, tāpat kā uz olimpiskajām spēlēm sportā, ir garš un grūts. Tā pamatā ir dalībnieku, viņu skolotāju, matemātikas pulciņu vadītāju un citu entuziastu pašizliedzīgs un ilggadīgs darbs. Jāatzīmē, ka visa mācību gada garumā potenciālajiem izlases dalībniekiem Latvijas Universitātē sestdienās tiek rīkotas nodarbības. Par šādu iespēju liela pateicība pienākas arī IZM ISEC. Latvijas skolēniem ceļā uz *IMO* [angl.: *International Mathematical Olympiad*] jāpārvar daudzi pakāpieni: skolas olimpiāde, rajona olimpiāde, valsts olimpiāde, papildsacensību kārtā un īpašas atlasē sacensības.

Par astronomijas mācīšanu skolās kā aktuālu uzdevumu:

- Par astronomijas elementu iekļaušanu matemātikas nodarbībās. – 1997, Pavasaris (155).

LZA Fizikas un tehnisko zinātņu nodaļas sēdē, atbalstot “ZvD” redakcijas kolēģijas ierosinājumu **par trešās tūkstošgades sākumu**, kas notika Jāņa Ikaunieka dzimšanas dienā 28.apr.1999., uz jautājumu – kāpēc trešā tūkstošgade nevar sākties ar 2000. gadu – prof. A.Andžāns deva nepārprotami skaidru atbildi:

“Jautājums par to, kad sākas mūsu gadu skaitīšanas jaunā tūkstošgade, ir triviāls. Skaidrs, ka tā nevar sākties, pirms nav beigusies iepriekšējā.”

- Par kārtas skaitļiem matemātikā. – 1999. Rudens (165).

Pēdējā publikācija “ZvD”:

- Pirmie piecdesmit bezgalības gadi jeb “Zvaigžņotās Debess” 50 gadu svinības (*fotostāsts*). *Līdzaut. I.Pundure*. – 2009, Vasara (204); (*Nobeigums*). – 2010, Pavasaris (207).

Būdams atbildīgā redaktora postenī pēc Artura Balklava, Agnis Andžāns pielika visas pūles, lai gadalaiku izdevums “Zvaigžņotā Debess” saglabātos. Pateicība viņam par to.

Irena Pundure,
“Zvaigžņotās Debess” atb.sekretāre (1988-2018)